

El Museu de la Pesca obre les portes al mar

Miquel Martí i Llabruch

Director del Museu de la Pesca

Un fet recent en la vida cultural de les comarques marítimes de Girona i en el panorama museístic català, va passar el 14 de setembre: s'inaugurava, a Palamós, el Museu de la Pesca, el primer museu dedicat específicament al món de la pesca, de tot el Mediterrani.

Era la culminació d'un projecte que havia arrencat a finals dels vuitanta quan es volia fer ressorgir el vell museu Cau de la Costa Brava, fundat el 1920. Efectivament, l'any 1989 es va municipalitzar el museu, i es va procedir a l'inventari i catalogació dels seus fons. Poc després, es va plantejar la idea de l'especialització del museu, opció que ja havia agafat forma a les ciutats veïnes: el Museu del Suro a Palafrugell i el Terracota. Museu de Ceràmica a la Bisbal.

L'especialització havia d'anar lligada amb la mateixa vida de la vila, amb la seva memòria i la seva identitat i, alhora, havia d'esdevenir una proposta prou atractiva per justificar un museu monogràfic, perquè

ens movem en un entorn fortament turístic, com és el de Palamós.

Parlar de Palamós és parlar de la mar; però calia delimitar l'abast del projecte, valorar les possibilitats reals d'un museu especialitzat i reflexionar sobre les alternatives que planejaven en aquell moment clau de definició del museu.

Palamós, com la majoria de poblacions marítimes, ha tingut en la mar la seva raó de ser. Sempre s'ha aprofitat la mar per a la pesca i la navegació, però no ha estat fins als anys trenta del segle passat que la pesca s'ha revelat com una activitat econòmica de primer ordre. El fet que no hi hagués, a la costa catalana, un museu dedicat a la pesca i als pescadors (només a Bermeo existeix el que fins ara era l'únic de l'Estat espanyol?) i que aquest podia esdevenir un fet singular que, ben plantejat, podria convertir-se en un element necessari per millorar l'oferta cultural per a un turisme de sol i platja; juntament amb el fet que

contribuïria a posar en valor el sector pesquer, al qual històricament no se li ha reconegut el seu paper; ens va posar en el camí del Museu de la Pesca.

Encoratjats per l'abast d'aquesta proposta, es va definir un museu que girava entorn unes premisses que han guiat el rumb de l'equipament i que podem resumir en quatre punts:

1r.- El museu és un equipament cultural que no s'esgota en l'àmbit expositiu i es proposa anar més enllà generant uns àmbits d'educació, de divulgació, d'investigació, de documentació, de salvaguarda i conservació, de vinculació amb el propi sector i en definitiva de dinamització cultural de la seva comunitat.

2n.- El museu, tot i que ara ja té el seu mòdul de difusió dedicat a la pesca, vol servir de plataforma per treballar altres temes relacionats amb la mar, en totes les seves dimensions, activitats i problemàtiques que s'hi relacionen.

3r.- El museu havia de vincular-se estretament amb les institucions més rellevants de l'àmbit de la cultura i l'educació per aconseguir millor els seus objectius. Per això, i des del primer moment, el Museu va establir un conveni de col·laboració amb la Universitat de Girona per a l'elaboració del projecte i el seu desenvolupament posterior.

4t.- Es pretén que, des de bon començament, aparegui estretament vinculat a la realitat del propi sector de la regió, amb el qual comparteix interessos, inquietuds i espai físic, ja que s'ubica enmig del moll pesquer. És per aquest motiu que es va creure que el museu havia de néixer amb el sector, que se'l sentís com a quelcom seu, i no només des del punt de vista de la memòria històrica, la identitat o el simple record nostàlgic, sinó com un instrument més al servei del sector per desenvolupar millor els seus projectes i fer arribar els seus punts de vista a la resta de la societat.

A partir d'aquí s'ha treballat per intentar cobrir aquests objectius i, finalment, ara fa uns mesos vàrem obrir el mòdul de difusió del Museu de la Pesca, al moll pes-

quer, fruit del convenciment de molta gent i del compromís de les administracions i d'altres institucions, a punt per consolidar tot un seguit de projectes que l'acabaran per posicionar tal com l'hem imaginat.

Per a nosaltres, l'exposició permanent del museu és, fonamentalment, un mitjà de comunicació permanent amb la comunitat; és el resultat, un altre, de tot un conjunt d'accions i activitats dissenyades i desenvolupades per contribuir a fer conèixer el patrimoni marítim i pesquer, i per posar en valor la cultura de la gent de mar. Des del principi, doncs, el museu es va pensar com quelcom més que una exposició permanent sobre el món de la pesca, en proposar un altre tipus d'accions que tendeixen a establir una vinculació directa i real del museu amb el sector pesquer. En aquest sentit podem descriure les accions dutes a terme per la institucionalització de diverses activitats relacionades amb la recuperació de la memòria col·lectiva (Converses de Taverna), la divulgació del coneixement en l'àmbit educatiu (Viu la Mar, activitats pedagògiques a tots els nivells escolars), treballs d'investigació (Inventari del patrimoni maritimopesquer de la Costa Brava, en el marc dels programes IPEC; Història de la Confraria de Pescadors de Palamós, o l'estudi interdisciplinari *El port de Palamós, 1902-2002. Memòria d'un centenari*), així com activitats relacionades amb la promoció del sector pesquer (cicles de conferències, el programa Pesca i Ciència, jornades de suport científic al sector, publicacions, etc.).

El model d'exposició és el que es va considerar més viable en atenció als diferents tipus de públic i al caràcter dels continguts museístics. Es basa en un model mixt d'explicació i d'exposició, i s'organitza en tres blocs:

El primer és un pròleg, on s'usen mitjans audiovisuals i escenogràfics, que pretén crear un vincle emotiu i intel·lectual entre tots els altres temes.

El segon és la presentació de tots els temes del guió museogràfic exhibits de manera més o menys convencional, de recorregut lliure en el qual, tot usant diver-

sos mitjans (fotografies, textos, maquetes, objectes i atrezzo), es presenten els protagonistes de la història que s'explica.

El tercer bloc fa d'epíleg del muntatge i vol afavorir una reflexió sobre el futur de la pesca.

Es planteja un discurs expositiu que, a través del patrimoni marítim i pesquer, vol contribuir a la sensibilització cap a la sostenibilitat.

Després d'aquests primers mesos hem vist com, a través de l'exposició, la comunitat se sent orgullosa de veure's i de mostrar-se. Efectivament, la comunitat pesquera, i no només la local, s'ha pogut retrobar a si mateixa quan es contempla en l'exposició permanent del museu. Es veu envoltada d'objectes que li són familiars, que formen part del seu entorn, de la seva memòria... Per al local, per al pescador, l'exposició té un caràcter simbòlic i emocional molt fort, perquè el museu ha treballat, ha penetrat en el seu passat i li recorda la seva forma de ser i la seva història.

Evidentment, aquesta mirada també és cap a l'exterior. La comunitat és oberta i, a través del museu, es dona a conèixer a aquells que ens visiten i que provenen d'altres bandes i/o d'altres cultures.

Seguirem treballant per fer conèixer aquest llegat, com una fórmula o estratègia per a la seva revaloració i, per tant, per a la seva conservació i respecte. El fet que la barca de pesca d'encerclament *Nueva Estrella Polar* passi a ser del museu i no hagi estat desballestada, el fet que el 90% dels objectes hagin estat donacions, el fet que cada dia arriba algú al museu amb un objecte que "pensa que ens pot interessar", i que la gent que havia deixat temporalment objectes ara els ha acabat donant, indica un canvi. Un canvi que enforteix la relació entre la gent i el "seu" museu, una actitud i una relació que va en benefici de tots.